

Ítareftirlit

Skv. 14. gr. laga um fiskeldi nr. 71/2008 skal hafa eftirlit með fiskeldisstöðvum. Í lögnum stendur að „eftirlitið skal ná til rekstrar- og fiskeldisþátta í starfsemi stöðvanna og þess að skilyrði í rekstrarleyfi séu haldin.“ „Til að Matvælastofnun geti framkvæmt eftirlit skv. 1. mgr. skal rekstrarleyfishafi mánaðarlega gefa Matvælastofnun skýrslu um starfsemi sína. Þar skulu m.a. koma fram upplýsingar um framleiðslumagn stöðvar af slátruðum fiski, eldisrými, fóðurnotkun, birgðir af fiski mældar í lífmassa, uppruna fisks, sjúkdóma, sníkjudýr og önnur óhöpp í rekstri, svo og önnur þau atriði sem stofnuninni eru nauðsynleg til virks eftirlits samkvæmt lögum þessum. Þá skal færð dagbók um starfsemina í fiskeldisstöðvum samkvæmt reglugerð sem ráðherra setur. Matvælastofnun er heimilt að kalla eftir frekari gögnum en hér greinir þegar tilefni er til.“

Eftirlitsatriði

Rekstrarleyfi

- Starfsemi samræmist rekstrarleyfi
 - lífmassi
 - tegundir
- Starfsleyfi Umhverfisstofnunar í gildi.

Dagbókarfærslur

- Daglegt eftirlit skráð
- Dauðfiskur fjarlægður daglega og fjöldi og þyngd skráð
 - Verklag við talningu og vigtun þegar um mikið magn er að ræða.

Framleiðsluskýrsla

- Inntaka hrognar; tegund, fjöldi/magn og árgangur/hópur
- Móttaka; tegund, fjöldi og árgangur/hópur
- Birgðir; tegund, fjöldi fisks, meðalþyngd hvers árgangs/hóps
- Slátrað magn: tegund, fjöldi og meðalþyngd
- Seld seiði: tegund, fjöldi og meðalþyngd
- Afföll; fjöldi fisks og þyngd
- Eldisrými í rúmmetrum
- Fóðurnotkun
- Yfirlit yfir sjúkdóma

Yfirlit yfir fiskeldisstöð á landi

- Eldiseiningar
- Stærð eldiseiningar
- Frárennsli
- Varnir gegn stroki í frárennsli

Eldisbúnaður og fiskheldni

- Allur búnaður á eldissvæðum er í áreiðanlegu tæknilegu ástandi
 - Ker í góðu ástandi
 - Hreinleiki kerja
 - Ristar miðað við stærð fisks
 - Fuglanet ef úti
 - Dauðfiskabúnaður
 - fóðrarar
- Viðhald á eldisbúnaði er skráð
 - Tilkynna skal um frávik á búnaði til MAST og til framleiðanda og/eða þjónustuaðila
- Öll ker, niðurföll og frárennsli eru útbúin vörnum gegn stroki

- **Framkvæmd flutnings**
- Allur flutningur á lifandi eldisfiski á sjó eða landi er óheimill nema að honum fylgi heilbrigðisvottorð, útgefið af sérgreinaðýralækni fisksjúkdóma eða opinberum dýralækni undir hans stjórn.

Eftirlit með flutningi á fisk

Viðbrögð við stroki

- Búnaður til að endurheimta fisk
 - Net til staðar
 - Passar möskvastærð við þann fisk sem er í stöðinni? Búnaður í frárennsli sem fangar fisk sem sleppur
- Verklagsregla við viðbrögðum við stroki og notkun á búnaði.
- Regluleg þjálfun starfsmanna á viðbrögðum við stroki og notkun á búnaði.

Gæðahandbók

- Aðgengi að gæðahandbók.
- Verklag til staðar um skipulag og ábyrgðaskiptingu.
- Skrá og áætlun um fræðslu og þjálfun starfsmanna
- Skipurit til staðar þar sem fram kemur starfsheiti einstakra stjórnenda
 - Skipurit fyrir alla starfsmenn fiskeldisstöðvar
- Heiti starfsstöðvar og staðsetning kemur fram
- Ábyrgðarsvið og starfslýsingar allra starfsmanna eru skýrar
- Staðfesting á að árlegur fundur hafi verið haldinn með öllum starfsmönnum fiskeldisstöðvarinnar þar sem fram kemur að farið hafi verið yfir innihald gæðahandbókar og breytingar kynntar auk nýrra áherslna sem gerðar hafi verið.

Þjálfunarskrá starfsmanna

- Fyrir alla starfsmenn
- Skrá og áætlun um fræðslu/þjálfun starfsmanna þar sem fram kemur hvenær þjálfun var lokið, undirritun starfsmanns og leiðbeinanda.
- Tilgreint er hvaða þjálfun starfsmaður hefur lokið
- Heildstæð skrá yfir hvaða verkþætti starfsmaður þarf að tileinka sér við upphaf starfs og hvaða þekkingu þarf að viðhalda
- Allir starfsmenn skulu fá eftirfarandi þjálfun:
 - Að hindra stök og virkja viðbragðsáætlun
 - Að lágmarka umhverfisáhrif
 - Að tryggja velferð eldisdýra
- Staðfest þátttaka starfsmanns á árlegum fundi um innihald gæðahandbókar þar sem breytingar eru kynntar auk nýrra áherslna sem gerðar hafa verið.

Nýliðaðþjálfun

- Kynning á gæðastjórnunarkerfi fyrirtækis
- Varnir gegn stroki; helstu ástæður og hvernig má koma í veg fyrir stök
- Viðbrögð við stroki
- Meðhöndlun eiturefna þegar við á
- Þekking á verklagsreglum, viðbragðsáætlunum og innra eftirliti sem starfsmenn vinna við.

Verklagsreglur (Hér er leitað eftir upplýsingum um markmið, tíðni, framkvæmdaraðila eða ábyrgðaraðila, framkvæmd eftirlits, viðmið, úrbætur og skráningu í þeim tilvikum þar sem það á við.

- Um losun á dauðfiski úr kerjum
- Skráningu affalla í klakhúsi
- Hreinsun á kerjum
- Flokkun seiða í stöð
- Flutningur á fisk bæði í og úr stöð
- Bólusetningar
- Eru verklagsreglur á íslensku?
 - Skilja starfsmenn það sem stendur í verklagsreglum?
 - Ber saman verklagsreglum á milli tungumála, séu þau til á fleiri en einu tungumáli?

Viðbragðsáætlanir - (Hér er leitað eftir markmiðum, ábyrgð, tíðni, viðmiðunarmörkum, aðgerðum til úrbóta og hvað skal skrá í þeim tilvikum sem það á við.)

- Strok – hindra strok, tilkynna strok, endurheimta fisk
- Tímabundin og varanleg rekstrarstöðvun
- Massadauði vegna sjúkdóma og umhverfisástands (mass mortality / emergency slaughter)
- Bilun í búnaði (sbr. vatnsleysi, rafmagsleysi)
- Ófullnægjandi vatnsgæði
- RAS stöðvar: bilun í hreinsibúnaði (lífhreinsi)
- Eldsvoði
- Fárviðri og ísing á búnaði ef ker eru úti
- Öskufall í verulegu magni
- Tjón á kerjum vegna náttúruvár (sbr. jarðskjálfta og eldgos)
- Eru viðbragðsáætlanir á íslensku?
 - Skilja starfsmenn það sem stendur í viðbragðsáætlunum?
 - Ber saman viðbragðsáætlunum á milli tungumála, séu þær til á fleiri en einu tungumáli?

Innra eftirlit

- Verklag til staðar sem tryggir skilvirkt innra eftirlit með starfsemi fiskeldisstöðvar þar sem fram kemur: Markmið, ábyrgð, tíðni, viðmiðunarmörk, aðgerðir til úrbóta, hvað skal skrá.
- Starfrækja gæðakerfi sem hluta af innra eftirliti þar sem koma fram verklagsreglur stöðvar þar sem m.a. er fjallað um þjálfun starfsmanna, viðhalds- og viðbragðsáætlanir, sbr. viðauka III.
- Virkt eftirlit þar sem fram kemur hvað á að vakta, hver annast vöktun, hvenær og hvernig vöktun fer fram.
- Skilgreina viðmið fyrir þau eftirlitsatriði sem eru vöktuð.
- Skilgreina hver er ábyrgur fyrir framkvæmd úrbóta og lýsa aðferðum og aðgerðum sem nauðsynlegar teljast til að leiðrétta frávik.
- Skrá allt eftirlit, úrbætur og viðhald sem tengist innra eftirliti eldisstöðvar og geyma í minnst fimm ár. Allar skráningar skulu dagsettar og undirritaðar.
- Rekstrarleyfishafi skal sannreyna að verklagsreglur og viðbragðsáætlanir uppfylli markmið og gera nauðsynlegar úrbætur.
- Eftirlit með ástandi á búnaði
- Eftirlit með hreinsun á búnaði
- Eftirlit með dauðfiski
- Eftirlit með skráningum sbr. t.d. súrefnisinnihald, hitastig
- Eftirlit með að verklagsreglum sé fylgt með flutningi á fiski.

Innri úttekt – sannprófun

- Verklag til staðar sem sýnir að rekstrarleyfishafi rýni reglulega þau kerfi og þær verklagsreglur sem settar eru fram í gæðahandbók.
- Óháður sannprófunarhópur
- Sannprófað árlega
- Sannprófað eftir strok eða önnur alvarleg óhöpp
- Sannprófað eftir verulegar breytingar á rekstri fiskeldisstöðvar
- Gátlisti sem inniheldur öll þau atriði sem þarf að sannprófa
 - A.m.k. alla kafla gæðahandbókar
 - Merkt við hvort atriði séu í lagi eða ekki
 - Allar skráningar á innra eftirliti
 - Var fyrirbyggjandi ráðstöfunum fylgt varðandi:
 - Viðhald á eldisstöðinni
 - Þjálfun starfsmanna
 - Verklagsreglur
 - Var viðbragðsáætlunum framfylgt?
 - Var eftirlit og úrbætur í samræmi við innra eftirlit?
 - Var ástæða til að breyta þeim viðmiðunum?
 - Voru fullnægjandi úrbætur gerðar á athugasemdum utanaðkomandi eftirlitsaðila?
- Staðfesting á árlegri sannprófun

- Ef óvænt atvik urðu á árinu fór þá sannprófun fram?
 - Úrbætur og skráning
 - Niðurstöður sannprófunarinnar skulu skráðar og undirritaðar af forsvarsmanni eldisstöðvarinnar
- Tímasett úrbótaáætlun skal gerð fyrir þau atriði sem metið var að þyrftu frekari úrbætur.